

aan Stuurgroep Meer en verantwoord publiceren
van Projectgroep Meer en verantwoord publiceren
datum 29 maart 2023
onderwerp Pseudonimiseren namen rechters in uitspraken rechtspraak.nl

Memo

Inleiding

Op rechtspraak.nl worden uitspraken van Nederlandse gerechten gepubliceerd. In de gepubliceerde uitspraken worden alle gegevens die een natuurlijke persoon direct identificeren gepseudonimiseerd. Datzelfde geldt ook voor de gegevens die een natuurlijke persoon bij een rechtspersoon of samenwerkingsverband direct identificeren. Dit is het algemene uitgangspunt zoals dat is geformuleerd in wat men nu nog noemt [anonimiseringsrichtlijnen](#)¹ (vanaf nu, in deze tekst, pseudonimiseringsrichtlijnen). Het doel van deze richtlijnen is de privacy van deze natuurlijke personen te beschermen.

In de pseudonimiseringsrichtlijnen staat ook dat de gegevens van personen wiens werk het is om recht te spreken, cliënten bij te staan, te adviseren, te tolken, etc. ongepseudonimiseerd in de uitspraaktekst blijven staan. Dat betekent dat blijven staan de namen van:

- rechters (ook als zij in een procedure gewraakt worden of zich verschonen)
- advocaten en gerechtsdeurwaarders, professioneel gemachtigden
- tolken, deskundigen, adviseurs, psychiaters, psychologen.²

Het programma Meer en verantwoord publiceren heeft als doel de komende jaren substantieel meer uitspraken te gaan publiceren op rechtspraak.nl om daarmee de openbaarheid van en de controle op de rechtspraak te kunnen versterken. Het willen bereiken van dit doel kan evenwel ook risico's met zich meebrengen voor de bij uitspraken betrokken personen en organisaties.³ Zo is er binnen het programma Meer en verantwoord en publiceren een discussie ontstaan over het feit dat met het publiceren van substantieel meer rechterlijke uitspraken op rechtspraak.nl er ook substantieel meer persoonsgegevens voor de eeuwigheid ter beschikking gesteld worden aan inmiddels 8 miljard wereldburgers met mogelijk onwenselijke gevolgen.⁴ Zo zullen er met veel meer online uitspraken bijvoorbeeld veel meer namen van rechters publiek toegankelijk zijn. Dit doet de vraag rijzen of er een nut en een noodzaak is de namen van rechters te noemen in op rechtspraak.nl gepubliceerde uitspraken.⁵

¹ In deze tekst wordt gesproken van pseudonimiseren en niet van anonimiseren, maar wordt wel gesproken van anonimiseringsrichtlijnen omdat deze richtlijnen nog zo genoemd worden.

² Zie de anonimiseringsrichtlijnen, Ad 1c. Gegevens van natuurlijke personen die professioneel bij de procedure zijn betrokken. Gerechtsjuristen worden niet genoemd in de richtlijnen maar horen ook in dit rijtje thuis.

³ Naves, Sicking & Van der Wees 2021, p. 3623.

⁴ 'Vandaag leven er precies 8 miljard mensen op aarde, zegt de VN', nos.nl, 15 november 2022.

⁵ Deze vraag kan en moet ook gesteld worden over het noemen van namen van andere natuurlijke personen (en rechtspersonen) in rechterlijke uitspraken, maar voor dit document ligt de focus op de namen van rechters.

datum 29 maart 2023
onderwerp Pseudonimiseren namen rechters in
uitspraken rechtspraak.nl
pagina 2 van 9

Dit document geeft informatie over verschillende standpunten die bestaan over dit onderwerp en over de verschillende redenen die bestaan om wel/niet ook over te gaan tot het pseudonimiseren van namen van rechters, in op rechtspraak.nl gepubliceerde uitspraken. Er wordt nadrukkelijk geen standpunt ingenomen om wel of niet over te gaan tot het pseudonimiseren van rechters, maar dit document is voer voor de vorming van een opinie. Een opinie die moet leiden tot een antwoord op de volgende vraag:

Is er een nut en noodzaak van het vermelden van de namen van rechters in op rechtspraak.nl gepubliceerde uitspraken?

Waarom worden rechterlijke uitspraken gepubliceerd?

Uitspraken worden op rechtspraak.nl gepubliceerd omdat de Rechtspraak transparant wil zijn en aanspreekbaar op haar werk.⁶ Het publiceren van uitspraken op rechtspraak.nl zorgt er voor dat de rechtspraak niet alleen controleerbaar is voor de bij uitspraken betrokken partijen en voor personen die uitspraken hebben bijgewoond, maar ook voor een ieder dit dat zou willen, van advocaat, wetenschapper, jurist tot elke geïnteresseerde burger (met toegang tot het internet). Het publiceren van uitspraken maakt ook duidelijk hoe in onze maatschappij conflicten worden opgelost. Jurisprudentie wordt gevormd.

Welke uitspraken anno 2023 in principe gepubliceerd moeten worden op rechtspraak.nl, staat aangegeven in het [Besluit selectiecriteria uitsprakendatabank Rechtspraak.nl](#). Bij het publiceren van substantieel meer uitspraken zal de controle van de rechtspraak beter kunnen zijn, net zoals burgers en organisaties meer kans hebben een zaak aan te treffen die voor hen interessant kan zijn.

Waarom worden in rechterlijke uitspraken de namen van rechters genoemd?

In de pseudonimiseringsrichtlijnen staat dat de gegevens van personen wiens werk het is om recht te spreken, cliënten bij te staan, te adviseren, te tolken, etc. on gepseudonimiseerd in de uitspraaktekst blijven staan. Dat betekent dat blijven staan de namen van rechters, advocaten en gerechtsdeurwaarders, professioneel gemachtigden, tolken, deskundigen, adviseurs, psychiaters, psychologen zichtbaar zijn en blijven. Hiermee wordt duidelijk wat de rol is geweest van welke persoon en hoe men uitvoering heeft gegeven aan die rol.

Is het wenselijk en/of noodzakelijk de namen van rechters te vermelden in te publiceren rechterlijke uitspraken?

Het is noodzakelijk uitspraken te publiceren om rechtspraak transparant en controleerbaar te maken en te houden. Zonder uitspraken geen transparantie, geen controle en geen vorming van (goede) jurisprudentie. Maar is het voor de transparantie en controleerbaarheid van rechtspraak nodig de namen van rechters te vermelden in

⁶ Naves, Sicking & Van der Wees 2021, p. 3623.

datum 29 maart 2023
onderwerp Pseudonimiseren namen rechters in
uitspraken rechtspraak.nl
pagina 3 van 9

uitspraken? Het is een discussie over en een afweging van belangen inzake transparantie en controleerbaarheid van rechtspraak enerzijds en bescherming van de persoon(s)gegevens van de rechter anderzijds.

Transparantie en controleerbaarheid

Gijs de Vries van de Rijksuniversiteit Groningen schrijft dat vanwege het institutionele karakter van de rechtspraak, de rol van de persoon van de rechter er één is van een anonieme ambtsdrager, waardoor deze er in de rechtspraak als persoon niet toe doet.⁷ Hij verwijst hierbij naar Montesquieu die ooit schreef: ‘Mais les juges de la nation ne sont, comme nous avons dit, que la bouche qui prononce les paroles de la loi; des êtres inanimés, qui n’en peuvent modérer ni la force ni la rigueur’.⁸

In België acht men het vermelden van namen van rechters niet nodig om de Belgische rechtspraak te kunnen controleren en kennis van de rechtspraak te kunnen krijgen.⁹ In een wet van 2019 is bepaald dat alle vonnissen en arresten volledig geanonimiseerd worden.¹⁰ Niet alleen de namen van de partijen, maar die van alle betrokken ‘personen’ worden geschrapt. De Belgische justitiejournalist John De Wit stelt daarover evenwel dat door de wet de democratische controle op de magistratuur wordt bemoeilijkt. Hij stelt dat doordat de namen van de rechters niet meer mogen worden vermeld, men niet meer in kaart kan brengen hoe een bepaalde rechter zijn werk doet. Die mogelijkheid tot democratische controle is één van de verworvenheden van de Franse revolutie, aldus De Wit.¹¹

De Belgische advocaat en lector Hugo Lamon vindt, net als de Vlaamse journaliste John De Wit, dat in uitspraken de persoonsgegevens moeten staan van de personen die aan de totstandkoming van de uitspraak hebben gewerkt, en zeker die van de rechters die de uitspraak hebben gedaan.¹² Hij schrijft onder meer dat het vanuit transparantiebehoeften noodzakelijk kan zijn of een uitspraak al dan niet door een plaatsvervangend rechter is gedaan en dat is zonder naam niet te controleren. Althans, niet door derden op basis van een gepseudonimiseerde uitspraak op die gepubliceerd is op internet. Net zoals een derde niet de nevenfuncties van een rechter kan controleren als een rechtersnaam niet genoemd wordt in een uitspraak. En net zoals zonder naam niet te achterhalen is dat een zaak door een niet-specialist of een rechter in opleiding (RIO) is afgedaan.

Is de naam van de rechter(s) relevant voor de vorming van jurisprudentie? Hoogleraar Constant van Nispen (Vrije Universiteit) stelt daarover in zijn afscheidsrede:

⁷ De Vries 2021, p. 53.

⁸ Montesquieu 1748, p. 327.

⁹ Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer 2012, p. 3-4.

¹⁰ [Wet tot wijziging van het Wetboek van strafvordering en het Gerechtelijk Wetboek wat de bekendmaking van de vonnissen en arresten betreft](#), openjustice.be.

¹¹ De Wit 2021.

¹² Lamon 2012, p. 134.

datum 29 maart 2023
onderwerp Pseudonimiseren namen rechters in
uitspraken rechtspraak.nl
pagina 4 van 9

‘Een fractie van de uitspraken is van belang voor de rechtsvorming. Dat geldt natuurlijk het meest voor de uitspraken van de Hoge Raad, maar lagere rechters betreden doorgaans als eersten nog onontgonnen terrein en de veelal uiteenlopende uitkomsten waartoe zij dan komen, leveren praktijk en wetenschap stof tot overdenking op, en mogelijk ontstaat consensus. Als men deze ratio voor openbaarheid van de uitspraak als enige beschouwt, komt men al gauw tot de conclusie dat openbaarmaking van de uitspraak alleen zo moet geschieden dat duidelijk is hoe het recht is toegepast op een bepaald feitencomplex. De namen van partijen en alles wat het verder mogelijk zou maken hen te identificeren, kunnen worden geschrapt.’¹³

Bescherming van de persoon(sgegevens) van de rechter

De Franse jurist Loïc Cadiet stelt dat het vermelden van de naam van de rechter (in veel meer uitspraken dan nu het geval is) kan leiden tot het profileren van rechters.¹⁴ Dit profileren kan tot gevolg hebben dat de onafhankelijkheid onder druk kan komen te staan en rechters gaan beslissen zoals maatschappelijk wenselijk is.¹⁵ Tevens kan door het profileren misplaatste negatieve aandacht ontstaan voor de persoon van de rechter.¹⁶ De mogelijkheden om rechters te kunnen profileren en de eventuele gevolgen daarvan hebben in Frankrijk geleid tot een wettelijk verbod daartoe:

‘Les données d’identité des magistrats et des membres du greffe ne peuvent faire l’objet d’une réutilisation ayant pour objet ou pour effet d’évaluer, d’analyser, de comparer ou de prédire leurs pratiques professionnelles réelles ou supposées’.¹⁷

Dit betekent trouwens niet dat de namen van rechters gepseudonimiseerd worden in Frankrijk. De namen worden in principe gepubliceerd, tenzij de openbaarmaking van de namen de veiligheid of de privacy van deze personen of hun omgeving in gevaar brengt.¹⁸

Ook is het in zijn algemeenheid de vraag of het publiceren van alle uitspraken op internet negatieve consequenties heeft, zoals de minister van Rechtsbescherming stelde in een

¹³ C.J.J.C. van Nispen, [Hoe openbaar moet het civiele proces zijn?](#), afscheidsrede, Vrije Universiteit, 22 juni 2022.

¹⁴ Cadiet 2017.

¹⁵ De Vries 2021, p. 54.

¹⁶ Kamervragen over over algoritmische analyse van vonnissen, [Handelingen II 2019/20, nr. 2255](#).

¹⁷ [Article 33 - LOI n° 2019-222 du 23 mars 2019 de programmation 2018-2022 et de réforme pour la justice](#), legifrance.fr. Vertaald door Google : De identiteitsgegevens van magistraten en leden van de griffie mogen niet worden hergebruikt met het doel of effect van het evalueren, analyseren, vergelijken of voorspellen van hun werkelijke of vermeende beroepspraktijken. Overtreding van dit verbod wordt bestraft met de straffen voorzien in de artikelen 226-18, 226-24 en 226-31 van het Strafwetboek, onverminderd de maatregelen en straffen voorzien in wet nr. 78-17 van 6 januari 1978 met betrekking tot gegevensverwerking, bestanden en vrijheden.

¹⁸ De Vries 2021, p. 55.

datum 29 maart 2023
onderwerp Pseudonimiseren namen rechters in
uitspraken rechtspraak.nl
pagina 5 van 9

antwoord op Kamervragen. Het is van belang een goede balans creëren tussen openbare Rechtspraak aan de ene kant en bescherming van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen aan de andere kant, waarbij de minister nadrukkelijk ook verwijst naar professionals.¹⁹

De Belgische advocaat en lector Hugo Lamon vraagt zich ook af, wanneer vonnissen en arresten worden verspreid via ‘de moderne informatietechnologie’, of de persoonsgegevens door die publicatie voor verkeerde doeleinden gebruikt kunnen gaan worden. De gerechten beschikken immers over persoonsgegevens enkel met het oog op de behandeling van de geschillen die bij hen aanhangig worden gemaakt. Maar wat als vonnissen en arresten daarna op het internet wordt geplaatst?²⁰

De Belgische Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer heeft op bovenstaande vraag een antwoord geformuleerd. De commissie begrijpt dat wanneer geschillen worden gepubliceerd dit een ruime controle op en kennis van de rechtspraak met zich meebrengt die waardevol is. Op de vraag of het proportioneel is dat de in de beslissingen vermelde persoonsgegevens ook bekend gemaakt worden, luidt het antwoord van de commissie:

‘De Commissie is van oordeel dat hierop ontkennend moet worden geantwoord omdat de controle inhoudelijk en juridisch van aard is en dat de persoonsgegevens daarbij volslagen irrelevant zijn. Dit geldt voor de persoonsgegevens die zowel betrekking hebben op de partijen, advocaten, derden als de rechters en griffiers.’²¹

Dat er wel verrassende ‘dingen’ kunnen gebeuren als steeds meer informatie, waaronder uitspraken, via ‘de moderne informatietechnologie’ worden verspreid werd evenwel onlangs duidelijk. Ellen Timmer schrijft in een column in het kader van een ‘open overheid’ dat deze ‘openheid’ door de Open State Foundation wordt gebruikt om persoonsgegevens van rechters openbaar te maken.²² Een activiteit waarvan het de vraag is of deze in overeenstemming is met de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG), aldus Ellen Timmer.

En zo zouden ook in de toekomst programma’s als [ChatGPT](#) die gebruik maken van publiek toegankelijke data (waaronder rechterlijke uitspraken) wellicht ook bewerkingen gaan uitvoeren met in uitspraken genoemde persoonsgegevens die we nu nog niet kunnen

¹⁹ Kamervragen over over algoritmische analyse van vonnissen, [Handelingen II 2019/20, nr. 2255](#).

²⁰ Lamon 2012, p. 131.

²¹ Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer 2012, p. 3-4.

²² Ellen Timmer, ‘[Hoe de ‘open overheid’ wordt gebruikt om persoonsgegevens van rechters openbaar te maken](#)’, [ellentimmer.com](#), 17 juli 2022.

datum 29 maart 2023
onderwerp Pseudonimiseren namen rechters in
uitspraken rechtspraak.nl
pagina 6 van 9

voorzien en die wellicht ook onwenselijk zijn. Zeker als er in de toekomst rechters in dienst treden die actief zijn (geweest) op sociale media.²³

Met het oog op toekomstige ontwikkelingen schreef de Belgische Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer al in 1997(!) het volgende:

"De bescherming (van gegevens van partijen, maar ook die van rechters of medewerkers van het gerecht en zelfs op die van derden die in het vonnis worden genoemd) is des te noodzakelijker daar de navigatieprogrammatuur en het vermogen van de informatiesystemen wat de onderlinge verbindingen tussen gegevens betreft, steeds krachtiger worden en er zo goed als geen controle bestaat op het gebruik dat van de systemen wordt gemaakt via deze opvragingen op afstand. Men kan zich aldus indenken hoe makkelijk het voor een goed geïnformeerd internaut is om de ganse rechtspraak te verzamelen over ontslagen wegens ernstige redenen, om er naam en adres van de betrokken werknemers uit te halen, of de geneesheren te identificeren wier aansprakelijkheid voor de rechtbank zou zijn gebracht. Het gedrag van een rechter tegenover een bepaald type conflict zal statistisch kunnen worden geëvalueerd en de naam van een advocaat zal kunnen worden geassocieerd met een percentage van processen die een gunstige afloop kennen."²⁴

De toegang tot steeds meer persoonlijke informatie over betrokken partijen zou het fundamentele recht op privacy in gevaar kunnen brengen zonder dat die grotere hoeveelheid persoonlijke informatie een wezenlijke bijdrage levert aan de transparantie en controleerbaarheid van de Rechtspraak. Dat is gedachte die ten grondslag ligt aan het artikel geschreven door twee Canadese onderzoekers getiteld 'Revisiting the Open Court Principle in an Era of Online Publication: Questioning Presumptive Public Access to Parties' and Witnesses' Personal Information'.²⁵

Ook als persoonlijke informatie in geanonimiseerde vorm wordt gepubliceerd, is het nog niet zeker dat deze gegevens 'veilig' zijn. In haar advies over de Implementatiewet Open data richtlijn stelt de Raad van State:

'Als persoonsgegevens zijn geanonimiseerd, mag het wel, want anonieme gegevens zijn niet te herleiden tot personen. Alleen, het is voorstelbaar dat anonieme gegevens later, met snellere en slimmere computers, alsnog teruggerekend kunnen worden tot de oorspronkelijke persoonsgegevens. De overheidsorganisaties die de gegevens ooit hebben

²³ In het licht van toekomstige ontwikkelingen is het interessant dat een aantal invloedrijke tech-ondernemers en deskundigen in een open brief hebben gevraagd de ontwikkeling van de nieuwste AI-ontwikkelingen voor zes maanden te pauzeren: [Pause Giant AI Experiments: An Open Letter](https://futureoflife.org), futureoflife.org, maart 2023.

²⁴ Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer 1997, p. 2-3.

²⁵ Bailey and Burkell 2017.

datum 29 maart 2023
onderwerp Pseudonimiseren namen rechters in
uitspraken rechtspraak.nl
pagina 7 van 9

verstrekt, blijven ervoor verantwoordelijk dat burgers of bedrijven die de gegevens hebben ontvangen dat niet doen. Dit is volgens de Afdeling advisering een lastige opgave voor de overheidsorganisaties.²⁶

In een advies over dezelfde wet schrijft de Autoriteit Persoonsgegevens (AP): ‘Door de almaar toenemende rekenkracht van computers en de opmars van machine learning, zal het risico dat geanonimiseerde gegevens toch herleidbaar zijn in de loop van de tijd bovendien alleen maar toenemen.’²⁷ Daarbij verwijst de AP naar de AEPD-EDPS joint paper on 10 misunderstandings related to anonymisation.²⁸

Tot slot heeft wellicht ook de werkgever gezien het bovenstaande een rol en zou hij moeten aandringen op pseudonimisering ter bescherming van de persoon(sgegevens) van de rechter. [Artikel 7:658 van het Burgerlijk Wetboek](#) stelt dat een werkgever maatregelen moet treffen om te voorkomen dat de werknemer in de uitoefening van zijn werkzaamheden schade lijdt.

²⁶ [Advies Wet implementatie Open data richtlijn](#), raadvanstate.nl.

²⁷ [Advies over het concept voor het wetsvoorstel implementatie Open data richtlijn](#), Autoriteit Persoonsgegevens, 28 juni 2022.

²⁸ [AEPD-EDPS joint paper on 10 misunderstandings related to anonymization](#), European Data Protection Supervisor, 27 april 2021.

datum 29 maart 2023
onderwerp Pseudonimiseren namen rechters in
uitspraken rechtspraak.nl
pagina 8 van 9

Bronnenlijst

Bailey and Burkell 2017

Jane Bailey and Burkell, Jacquelyn, 'Revisiting the Open Court Principle in an Era of Online Publication: Questioning Presumptive Public Access to Parties' and Witnesses' Personal Information', *FIMS Publications* 2017, p. 144-183

Cadiet 2017

L. Cadiet, [*L'open data des décisions de justice. Mission d'étude et de préfiguration sur l'ouverture au public des décisions de justice*](#), Parijs: Ministère de la Justice 2017

Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer 1997

CBPL, Verspreiding van rechterlijke beslissingen via de informatie- en communicatietechnologieën, [Advies Nr 42 / 97 van 23 december 1997](#)

Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer 2012

CBPL, Aanbeveling met betrekking tot vonnissen- en/of arrestengegevensbanken die vrij of tegen vergoeding toegankelijk zijn voor derden, [Aanbeveling nr 03/2012, 8 februari 2012](#)

De Heij & Van de Pol

A.C.M. de Heij & U. van de Pol, 'Anonimisering van jurisprudentie?', *Trema* 1999, nr. 7, p. 260-265

Lamon 2012

H. Lamon, 'Is de elektronische verspreiding van rechtspraak een bedreiging voor de privacy?', *Auteurs & Media* 2012/2-3, p. 131-134

McGonagle 2020

T. McGonagle, 'Much ado about judges: perspectieven van het EHRM', *Mediaforum* 2020-1, p. 2-6

Montesquieu 1758

Montesquieu, *De l'esprit des lois*, Livre XI, 1758

Naves, Sicking & Van der Wees 2021

H.C. Naves, S. Sicking & J.G.L. van der Wees, Meer én verantwoord publiceren van gerechtelijke uitspraken, *Nederlands Juristenblad* 2021/3258, p. 3620-3623

Van Oppen 2000

S. van Oppen, 'Anonimisering van rechterlijke uitspraken bij elektronische publicatie', *Privacy & Informatie* 2002, nr. 5, p. 196-202

datum 29 maart 2023
onderwerp Pseudonimiseren namen rechters in
uitspraken rechtspraak.nl
pagina 9 van 9

Saelens, De Hert & Gutwirth 2012

R. Saelens, P. De Hert & S. Gutwirth, 'Openbaarheid van Rechtspraak en het verwerken van persoonsgegevens : categorisch denken vermijden' *Auteurs & Media* 2012/6, p. 520-523

De Vries 2021

G.M. de Vries, 'Rechtswetenschappelijk onderzoek naar rechters door kwantitatieve analyse van jurisprudentie: waar ligt de ethische grens bij het profileren van rechters?', *RM Themis* 2021, afl. 2, p. 50-68

De Wit 2021

John De Wit, '[Openbaarheid gerechtelijke uitspraken: nood aan een debat](#)', *Vlaamse Vereniging van Journalisten (journalist.be)*, 4 februari 2021